

บทที่ 6

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุปผลการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าการที่จะนำการจัดรูปที่ดินมาประยุกต์ ใช้กับพื้นที่ศึกษามีความเป็นไปได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีปัจจัยและเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความเป็นไปได้ ซึ่งได้แก่

1. ขนาดและศักยภาพของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษามีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 281.44 ไร่ ประกอบด้วยแปลงย่อย 98 แปลง ที่มีลักษณะไม่เป็นระเบียบและไม่มีแผนผังที่ดี ไม่มีระบบสาธารณูปโภค ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยอยู่อย่างไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมยังคงเป็นแบบชนบท แต่พื้นที่ตั้งอยู่ในใจกลางเมือง ขนาดของพื้นที่ศึกษาดังกล่าวจัดได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถดำเนินการจัดรูปที่ดินได้ เพราะในการจัดรูปที่ดินในต่างประเทศที่ผ่านมา เช่น ในประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดรูปที่ดินเฉลี่ยตั้งแต่ 150 ไร่ขึ้นไป³¹

นอกจากนี้ ในแง่ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา ยังพบว่าในบริเวณใกล้เคียงได้มีโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมืองบริเวณถนนระดม 9 ดำเนินการโดยสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับ JJCA (รายละเอียดตามที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 3) โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นศูนย์กลางธุรกิจอีกแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ดังนั้น พื้นที่เมื่อดำเนินการจัดรูปที่ดิน ก็เป็นการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและทำให้แผนพัฒนาเมืองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. เจ้าของที่ดินและผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เห็นชอบและให้ความร่วมมือ

เจ้าของที่ดิน คือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และผู้อยู่อาศัย (ผู้-

³¹ สำนักงานจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมือง สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย , โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมือง เอกสารสำหรับผู้บริหาร , หน้า 17

ครอบครอง/ผู้เช่า) ที่ดินแต่ละแปลงให้ความร่วมมือ ทั้งนี้จากการสอบถามผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้อยู่อาศัย และมีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่ได้มาตรฐาน อันจะทำให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีการสละที่ดิน แต่ก็เป็นการสละที่ดินเพื่อสาธารณประโยชน์ และเพื่อจัดหาประโยชน์ที่จะนำมาใช้จ่ายในการก่อสร้างบริการพื้นฐานหรือสาธารณประโยชน์ดังกล่าว ทั้งนี้ เพราะได้ผ่านกระบวนการวัดทัศนคติและการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินนั่นเอง

3. อัตราส่วนการสละที่ดิน

ถึงแม้ว่าอัตราส่วนการสละที่ดินจะมีค่ามากกว่าร้อยละ 30 (ตามมาตรา-จัดรูปที่ดินโดยทั่วไป) คือ ร้อยละ 43.25 แต่เป็นอัตราส่วนที่คาดว่าเจ้าของที่ดินและผู้อยู่อาศัยสามารถรับได้ เพราะการสละที่ดินในอัตราส่วนดังกล่าว จะทำให้มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่ดีขึ้นและมีมาตรฐาน นอกจากนี้ หากแปลงที่ดินใด ต้องสละที่ดินมาก ทำให้มูลค่าที่ดินลดลง อาจจะใช้วิธีการชดเชยให้ เพื่อความเป็นธรรม (Equity Payment)

4. ขนาดของแปลงที่ดินหลังการจัดรูปที่ดิน

ก่อนการจัดรูปที่ดิน แปลงที่ดินแต่ละแปลงมีรูปร่างไม่เป็นระเบียบ หลายแปลงยากแก่การใช้ประโยชน์ หลังจากการจัดรูปที่ดินแล้ว ทุกแปลงมีรูปร่างเป็นทรงเรขาคณิต สามารถนำไปคำนวณได้ และมีประโยชน์ใช้สอยได้มากขึ้น เช่น แปลงหมายเลข 26 ซึ่งมีขนาดใหญ่แต่มีประโยชน์ใช้สอยได้น้อย เพราะแปลงที่ดินมีรูปร่างยาวและลึก แต่เมื่อใดจัดรูปที่ดินแล้ว แปลงที่ดินจะมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า สามารถให้ประโยชน์ใช้สอยได้มากขึ้น

สำหรับภาคเอกชน หรือกลุ่มนิติบุคคลที่มีความสนใจที่จะนำวิธีการจัดรูปที่ดินมาพัฒนาที่ดินของตนเอง ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า ควรจะต้องมีความพร้อมสำหรับการดำเนินการ ซึ่งความพร้อมดังกล่าวจำเป็นต้องมีอยู่ก่อน ดังนี้

1. ความสนใจและความกระตือรือร้นของเจ้าของที่ดินหรือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อันจะทำให้เกิดความรู้สึกอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่ง ความสนใจและความกระตือรือร้นดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความพร้อมอยู่ก่อน เพราะถ้าหากปราศจากความพร้อมแล้ว

การพัฒนาจะไม่เกิดขึ้น

2. จะต้องมีข้อตกลงเห็นพ้องร่วมกันของเจ้าของที่ดินหรือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกี่ยวกับกระจายผลประโยชน์ที่ทุกคนจะได้รับจากการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่อยู่ในโครงการมีเจ้าของที่ดินหลายราย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตกลงกันก่อนว่าเจ้าของที่ดินแต่ละรายจะได้รับผลประโยชน์ในอัตราส่วนเท่าใดกัน เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดการขัดแย้งขึ้นภายหลังอันจะทำให้การดำเนินการชะงักงัน
3. ในคณะกรรมการดำเนินการจัดรูปที่ดิน จะต้องประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญจากงานหลาย ๆ สาขา เช่น ทางด้านวิศวกรรม เพื่อทำการประเมินราคางาน และควบคุมการก่อสร้างสาธารณูปโภคและบริการพื้นฐานได้ ทางด้านสถาปัตยกรรม เพื่อทำการออกแบบโครงการและวางผังการใช้ที่ดินในอนาคตรวมทั้งการออกแบบแปลงที่ดินใหม่ ทางด้านการเงิน เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับแผนการเงิน เป็นต้น ซึ่งผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเหล่านี้ จะต้องทุ่มเทและให้ความสนใจกับงานเป็นอย่างมาก ดังนั้นก่อนจะลงมือดำเนินการ จะต้องมีความพร้อมในแง่บุคลากรดังกล่าว
4. จะต้องแจ้งให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวกับภารงานการจัดรูปที่ดินทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการ เช่น สำนักผังเมือง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ทางด้านผังเมืองและการจัดรูปที่ดิน เพื่อขอคำแนะนำในการเตรียมการดำเนินการต่าง ๆ การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง และสำนักงานเขตต่าง ๆ เป็นต้น โดยอาจจะขอความร่วมมือในการสนับสนุนในการติดต่อขอติดตั้งสาธารณูปโภคต่าง ๆ รวมทั้งส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการด้วย

จากทั้ง 4 ข้อ ที่กล่าวมา ผู้ศึกษามีความรู้เห็นว่ามีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดรูปที่ดิน และเป็นสิ่งที่จะต้องมียู่ก่อนการดำเนินการ หากภาคเอกชนหรือกลุ่มนิติบุคคลใดที่จะนำการจัดรูปที่ดิน

มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และมีความพร้อมดังกล่าวแล้ว
 ผู้ศึกษาคาดว่าจะมีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดินได้
 สำเร็จ

นอกจากความพร้อมที่เอกชนหรือกลุ่มนิติบุคคลจะต้องมีก่อนการดำเนินการตามที่ได้กล่าวมา ผู้ศึกษาเห็นว่า การจัดรูปที่ดินจะต้องเป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ดังนั้น ผู้ศึกษาจะขอหยิบยกประเด็นที่สำคัญมาอธิบายเพิ่มเติม ว่าปัจจัยและเงื่อนไขที่มีความสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินนั้น มีอะไรบ้าง ดังนี้

1. โครงสร้างทางกฎหมาย

การดำเนินการจัดรูปที่ดินจำเป็นจะต้องอาศัยกฎหมายรองรับหรือให้อำนาจแก่รัฐบาลหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในการจะจัดทำการจัดรูปที่ดิน ยกตัวอย่าง การจัดรูปที่ดินในประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายที่ให้อำนาจกับรัฐบาลจำนวนถึง 27 ฉบับในการที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดิน นอกจากนี้ โครงการจัดรูปที่ดินบางโครงการได้ถูกบรรจุเอาไว้ในพระราชบัญญัติผังเมืองของญี่ปุ่นอีกด้วย ตัวอย่างของกฎหมายที่ให้อำนาจในการจัดรูปที่ดินในประเทศญี่ปุ่น เช่น พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน ปี 1954 พระราชบัญญัติผังเมือง ปี 1946 เป็นต้น

หรือในกรณีของประเทศเยอรมัน การดำเนินการจัดรูปที่ดินสามารถที่จะกระทำได้ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการโยกย้ายที่ดิน (Law of Land Transfer) เป็นต้น

2. การให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลอย่างจริงจังทั้งในด้านงบประมาณและการให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่องค์กรที่สนใจเรื่องวิธีการจัดรูปที่ดินทั้งภาครัฐบาล เอกชน

เนื่องจากการจัดรูปที่ดินมีขั้นตอนในการดำเนินงานที่ค่อนข้างจะยุ่งยาก และซับซ้อน จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และในเรื่องของการคำนวณประเมินมูลค่าของที่ดินต้องอาศัยผู้ที่เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้โดยเฉพาะ หน่วยงานของรัฐบาลแบ่งออกเป็นหลายฝ่ายหลายองค์กร ซึ่งเป็นไปได้ที่จะมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเรื่อง การประเมินมูลค่าที่ดินตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน การให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งงบประมาณแก่องค์กรอื่น ๆ ทั้งที่เป็นเอกชนหรือองค์กรรัฐบาลที่สนใจเรื่องการจัดรูปที่ดินก็จะช่วยทำให้การจัดรูปที่ดินนั้น ๆ ดำเนินไปได้อย่างสะดวกและประสบความสำเร็จ

ได้เร็วยิ่งขึ้น

ยกตัวอย่าง ในประเทศออสเตรเลีย รัฐบาลท้องถิ่นจะต้องเป็นฝ่ายจัดเตรียมแผนงาน บทความทางวิชาการ รวบรวมเสียงตอบรับจาก บริเวณพื้นที่ที่จะทำการจัดรูปที่ดิน ฯลฯ รวมทั้งจัดทำนิตรรศการเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ ออกสู่สายตาประชาชนและเจ้าของที่ดินเหล่านั้น เป็นต้น

3. ความร่วมมือและการยอมรับจากประชาชน

ในการดำเนินงานจัดทำกรจัดรูปที่ดินจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการยอมรับจากประชาชนในการที่จะนำเอาที่ดินมา เข้าร่วมในโครงการตลอดจนแสดงความคิดเห็น หรือโต้แย้งกับแผนผังรูปร่างแปลงที่ดินอันใหม่ที่ได้รับการออกแบบวางผังจากคณะผู้จัดทำโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าปราศจากความร่วมมือจากประชาชนแล้ว การจัดรูปที่ดินก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การจัดรูปที่ดินในประเทศเกาหลี หรือญี่ปุ่นต่างก็ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะประชาชนมีความเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการจัดรูปที่ดิน และมีความพร้อมเพรียงและเต็มใจที่จะเข้าร่วมในโครงการจัดรูปที่ดิน

4. งบประมาณการเงิน

การจัดรูปที่ดินมีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนเป็นอันมากที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทางด้านการบริหารโครงการและในการก่อสร้างบริการสาธารณะ งบประมาณการเงินที่มากพอจะช่วยให้โครงการจัดรูปที่ดินเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น ในประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลกลางของญี่ปุ่นได้จัดสรรเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้กับโครงการจัดรูปที่ดินที่ดำเนินการโดยเอกชนเจ้าของที่ดินหรือสมาคมจัดรูปที่ดิน

ในกรณีของประเทศเกาหลี โครงการจัดรูปที่ดิน มีระบบการเงินเป็นของตนเอง (Self-Financing) และเป็นระบบการเงินที่ดีมาก ซึ่งทำให้โครงการจัดรูปที่ดินในเกาหลีสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการศึกษา

มีดังต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินยังไม่แพร่หลาย ทำให้ยากแก่การค้นคว้า แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินที่ใหญ่ และพอที่จะค้นคว้าได้ คือ สำนักผังเมือง ส่วนตามห้องสมุดต่าง ๆ ยังไม่แพร่หลาย
2. ขาดตัวอย่าง และกรณีศึกษาอื่น ๆ ที่จะช่วยชี้แนะหรือเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างมาก
3. บุคคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญ ทางด้านการจัดรูปที่ดินในประเทศมีน้อยมาก ทำให้ขาดผู้ที่ทำการชี้แนะให้
4. ในการคำนวณมูลค่าที่ดินก่อนและหลังการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งการวางผังแปลงที่ดินใหม่ ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน การที่จะนำไปอธิบายให้ประชาชนในโครงการจัดรูปที่ดินให้เข้าใจและยอมรับในหลักการและสูตรในการคำนวณต่าง ๆ จะต้องอาศัยความพยายามเป็นอันมากที่จะทำให้หลักการและสูตรดังกล่าวว่าง่ายลง เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ ถ้าจะนำเอาการจัดรูปที่ดินมาใช้ให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะมีความพร้อมที่สอดคล้องกันทั้ง 2 ฝ่าย โดยภาครัฐจะต้องมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านกฎหมาย, การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน และการให้ความร่วมมือในขณะที่ต้องดำเนินการ เป็นต้น ส่วนในภาคเอกชนควรต้องมีความพร้อมเช่นกัน เช่น มีความประสงค์ที่จะให้มีการพัฒนา และความพร้อมที่จะให้การร่วมมือ ดังนั้นผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางที่จะสอดคล้องกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างของกฎหมาย

ควรจะมีกฎหมายรองรับการจัดรูปที่ดินเกิดขึ้นโดยเร็ว ถึงแม้ว่าในขณะที่จะมีร่าง

กฎหมายดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการอนุมัติให้นำไปใช้แต่ประการใด การมีกฎหมายรองรับ จะทำให้ทราบว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบ หากกฎหมายการจัดรูปที่ดินถูกนำออกมาใช้แล้ว คิดว่าจะเป็นภาระกระตุ้นให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการได้เต็มที่ และประชาชนจะมีความรู้ ความเข้าใจ และเล็งเห็นประโยชน์ของการจัดรูปที่ดินมากขึ้น

2. การให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลควรต้องมีอย่างจริงจังทั้งในด้านงบประมาณ และการให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่องค์กรที่สนใจเรื่องวิธีการจัดรูปที่ดินทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

หน่วยงานของรัฐบาลจะมีการเตรียมการตั้งข้างต้นนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรที่สนใจวิธีการจัดรูปที่ดินเหล่านั้นสามารถที่จะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องของการจัดรูปที่ดิน และเมื่อนำไปใช้ปฏิบัติก็สามารถที่จะดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น เช่น ในเรื่องของงบประมาณหรือเงินทุน หน่วยงานของรัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงินได้ โดยอาจจะจัดสรรเงินกู้ที่มีระยะปลอดหนี้ หรือเป็นเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

3. ความร่วมมือและการยอมรับจากประชาชน

ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และผู้สนใจทั้งหลายได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดรูปที่ดินให้มากที่สุด ซึ่งอาจจะกระทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การจัดนิทรรศการ การอภิปราย การจัดสัมมนาในระหว่างผู้บริหารและเอกชนเจ้าของที่ดิน เป็นต้น ความร่วมมือ และการยอมรับจากประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุดปัจจัยหนึ่งต่อความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินสำหรับในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย ถ้าประชาชนไม่ยินยอม หรือไม่ยินดีที่จะเข้าร่วมในโครงการจัดรูปที่ดินแล้ว การจะพัฒนาพื้นที่โดยใช้เครื่องมือนี้เป็นสิ่งดำเนินการย่อมไม่มีทางเกิดขึ้นได้

4. งบประมาณการเงิน

รัฐบาลอาจจะจัดสรรเงินช่วยเหลือส่วนหนึ่งให้กับหน่วยงานที่สนใจจะจัดทำเรื่องการจัดรูปที่ดิน หรืออาจจะช่วยเหลือในการหาเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่จะจัดทำโครงการจัดรูปที่ดิน เป็นต้น

อนึ่ง งบประมาณการเงินมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดรูปที่ดินมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้ในระหว่างการค้าเนินการเป็นอันมาก เช่น ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสาธารณูปโภค , ค่าใช้จ่ายในการรื้อย้ายสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น

5. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

หน่วยงานของรัฐ จำเป็นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการจัดรูปที่ดินให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะความเข้าใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีของประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินตามที่ได้เคยกล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ควรมีการสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องการจัดรูปที่ดินให้มากยิ่งขึ้นในระหว่างองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่และการผังเมือง เพื่อให้นักวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งผู้สนใจในเรื่องนี้ได้มาพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ทัศนคติ ตลอดจนประสบการณ์ซึ่งจะช่วยทำให้มีแง่มุมและประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดรูปที่ดินมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของ การเผยแพร่ ควรมีการผลิตและฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาเมืองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินให้มากขึ้น เพื่อให้คำปรึกษา และเผยแพร่ความรู้ ความชำนาญในด้านนี้ได้มากขึ้น

ผลของการศึกษาที่จะได้รับทั้งหมดจากกรณีศึกษาต่าง ๆ จะช่วยทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค และข้อมูลต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาวิธีการจัดรูปที่ดินให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่เมือง พื้นที่ชานเมือง พื้นที่ชนบท ฯลฯ ของประเทศไทยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย